

Filosofie indiană

VEDELE
DE LA RELIGIE LA FILOSOFARE

Zaharia Alexandru
An III, Grupa 362

1. Introducere

În istoria credințelor religioase din India antică, gândirea speculativă și cea filosofică au jucat un rol foarte important, fiind emanații ale culturii acestei țări. Culegerile de imnuri închinare divinităților (cu rol de invocare, conjurare sau laudă) existau încă din secolul XV î.e.n și purtau denumirea de **vede**. Veda („cunoaștere” , „cunoaștere sacră”) conținea reflecțiile și trăirile religioase, transmiterea lor făcându-se pe cale orală, cei însărcinați cu răspândirea lor fiind tinerii brahmani.

Vedele erau împărțite în Rg Veda (imnuri), Yajur Veda (formule sacrficiale), Sama Veda (cântece, imnuri cântate) și Atharva Veda (descântece, imnuri cu utilizări magice de interes personal), fiecare dintre acestea fiind compuse din *Samhite* (imnuri), *Brahmane* (comentarii în proză) și *Upanișade* (speculații filosofice).

Religia vedică este una naturalistă, zeii identificându-se cu forțe ale naturii. Invocarea acestor divinități se făcea după „calendar”, nerespectarea „calendarului” ducând la anumite perturbări ale „Ordinii cele Bune”¹. Prin intermediul vedelor, omul este înțeles în analogie cu Universul, de cele mai multe ori făcându-se o paralelă între elementele corpului și cele ale Universului. Prin modul de identificare a părților corpului cu cele patru elemente primordiale (pământul, apa, focul și vântul), filosofia vedică este un pneumatism.

2. Clasificarea vedelor

Cea mai importantă dintre vede este considerată a fi **RgVeda**. Aceasta se spune că ar fi conținut în jur de 1028 imnuri închinare zeilor, aici nefiind vorba de politeism, ci, așa cum spunea Max Muller, de *cathenoism* (credința în mai mulți zei, fiecare dintre aceștia fiind zeul suprem). Autorul RgVedei este unul colectiv, fiind considerată drept cel mai autentic izvor al mitologiei și religiei Indiei.

¹ Concepție cosmogonică (fără început sau sfârșit), „calendarul” reprezentând un zodiac evoluat ce ține cont de mișcările naturii, ale Universului și astrelor

SamaVeda, sau imnurile cântate, erau oficiate de către preoți special pregătiți pentru astfel de ritualuri. Nu este nici un indiciu în ceea ce privește numele celui care a adunat toate cânturile. Colecția de imnuri este formată din cântece întregi sau doar porțiuni din acestea, preluate în principal din *RgVeda*, transpuse și rearanjate pentru a se potrivi ceremonialurilor religioase la care erau folosite.

Veda formulelor sacrificiale, *YajurVeda*, este colecția de imnuri care era folosită de către sacerdoți la actele sacrificiale. Esența Yajurveda rezidă în acele încantări ce determină oamenii să inițieze anumite acțiuni.

Ultima dintre vede, dar nu neapărat și cea din urmă, este *AtharVeda*. Această colecție de imnuri este numită și „veda vrăjilor”, ea cuprinzând sute de imnuri folosite în anumite ocazii de către brahman (preotul ce supraveghează buna desfășurare a ceremonialului și îndreaptă eventualele greșeli).

3. Geneza în vede

Brahmanele sunt acele tratate teologice (unii le numesc legende) care vorbesc despre geneza Universului și despre creatorul acestuia. În imnurile filosofice *RgVeda*, este relatată apariția creatorului lumii, acesta purtând diferite nume: Prajapati, Brahmanaspati sau Visvakarman (zeu personal). În imnul „Creațiunii”, principiul creator este „Unul” (Universul luând naștere prin „puterea căldurii”). Kama, emanația spirituală a „Unului”, este legătura între ființă - neființă, este dorința, plăcerea senzuală. Conform brahmanelor, creatorul se pregătește prin asceză de marea creație (există și pasaje în care Creatorul își găsește originea în apă – neființă - Brahma), Satapatha, cea mai importantă brahmană, vorbește despre geneza Universului (Creatorul fiind cel care a creat pământul, văzduhul și cerul prin simpla rostirea a cuvintelor ce le desemnează). De asemenea, Universul este conceput ca om cosmic, ca un Sine universal (Purusha)², dar și omul este văzut în mod analog cu Universul.

Conform „unității”, marea idee a *RgVeda*, zeii sunt o emanație a Unului, doctrina fundamentală a *upanișadelor*. Textele acestor scrieri conțin cele mai relevante speculații filosofice (cele brahmanice). „Cunoașterea superioară” nu

² Filliozat, Jean, *Filosofile Indiei*, Ed. Humanitas, București 1993, pag. 10

este privilegiul unei caste anume, ci poate fi accesibilă oricui. Upanișadele, ca anexe ale Brahmelor, sunt cele care încearcă să dea răspunsuri la întrebări precum „care este scopul original al universului”, „care este natura zeilor”, „ce este spiritul și materia sau sufletul”. Aceste probleme legate de geneză apar în Brahmane, Upanișade, dar și în RgVeda.

4. Gândirea filosofică

Descătușarea gândirii de religie a apărut în principal ca nevoie a cercetării problemelor de geneză a Universului, întrebările legate de materie-spirit, suflet și existența zeilor necesitând o altă abordare, diferită de cea dogmatică. Vedele, scrierile sfinte ale brahmanilor, nu permiteau speculații asupra lumii și zeilor, rolul punerii acestor interogații revenind filosofilor. Filosofia indiană izvorăște din Upanișade și are șase sisteme: 1) Nyaya, 2) Vaisesika, 3) Samkhya, 4) Yoga, 5) Mimamsa și 6) Vedanta. Scrierile filosofice erau sub forma aforsimelor (Sutra), concise și obscure, ca și Buddhismul, Nyaya și Vaisesika ignoră creatorul suprem și inteligent. Toți filosofii aveau aceeași concepție despre materie și suflet („brahmanism raționalist”). Ei credeau că „din nimic nu iese nimic”, concepția despre originea lumii regăsindu-se în codul lui Manu (jurisprudența hindusă), idei preluate din Samkhya și Vedanta.

Hinduismul nu se reduce doar la vedism și brahmanism, ci este împărțit în mai multe școli de filosofie indiană: vedism, brahmanism și hinduism clasic, în timp ce hinduismul contemporan este format din neobrahmanism și alte secte.

5. Vedanta – sfârșitul Vedelor

Literar, curentul filosofic Vedanta, înseamnă „sfârșitul vedelor”. Acesta se constituie din viziunea filosofică și teologică asupra lumii, bazată pe predarea Upanișadelor. Filosofia vedică a cunoașterii de sine este aceea prin care Adevărul Ultim este declarat ca fiind „Singurul”. Vedanta este curentul filosofic care apare la sfârșitul Upanișadelor (scripturile sacre). Upanișadele

sunt la rândul lor partea finală a textelor străvechi cunoscute sub denumirea de Vede. Veda înseamnă „cunoaștere” și Anta înseamnă „sfârșit”, deci, Vedanta poate fi înțeleasă ca fiind filosofia ultimă.

Principalele concepții filosofice ce transpar din acest curent filosofic se referă la Creator (el este „Unicul”), toate manifestările acestuia pe Pământ sunt de fapt reprezentări ale divinității, neagă existența accidentelor în Univers (leagea cauză - efect), reîncarnarea se datorează nașterii noastre repetate pentru a termina lucrarea divină (auto-control asupra destinului nostru) și există mai multe căi de realiza uniunea cu divinitatea (intelectual, prin acțiuni sau emoții).

Bibliografie

1. **Achimescu, Nicolae**, *India. Religie și filosofie*, Ed. Tehnopress, Iași 2001
2. **Filliozat, Jean**, *Filosofile Indiei*, Ed. Humanitas, București 1993
3. **Simensky, Theofil**, *Cultură și filosofie indiană în texte și studii*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București 1978
4. **Zimmer, Heinrich**, *Mituri și simboluri în civilizația indiană*, trad. Sorin Mărculescu, Ed. Humanitas 1994